

V LEDNICI O KRAJINĚ A LIDECH V NÍ

Dne 31. července 2014 skončil třicetíměsíční projekt s poněkud výhružným názvem „Důsledky a rizika nedodržování Evropské úmluvy o krajině“ (dále jen Úmluva) koordinovaný Zahradnickou fakultou Mendelovy univerzity v Lednici s následujícími partnery:

- Bioinstitut, o. p. s. (Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny);
- CENELC.CZ (Centrum Evropské sítě pro implementaci Evropské úmluvy o krajině v České republice);
- Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci;
- Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. (VÚKOZ).

Cílem projektu nebylo ani tak vytvářet nějaké katastrofické scénáře, jak by se snad mohlo na první pohled zdát dle názvu, ale diskutovat o šancích a úskalích při zavádění Úmluvy do české legislativy a jejím šíření do praxe a rozvíjet spolupráci mezi partnery, organizacemi i jednotlivci, kteří tak či onak s kulturní krajinou pracují. Obsahem projektu byly vzájemné stáže mezi partnery i v zahraničí, přednášková a konzultační výměna odborníků, třídenní studentský workshop zakončený putovní výstavou, tři interaktivní semináře, z nichž poslední mezinárodní se konal letos 29.–30. května. Jeho obsah přibližují následující řádky.

Seminář se konal v důstojných a monumentálních prostorách nově otevřeného multifunkčního centra v Lednici situovaného v rekonstruovaných barokních jízdárnách vystavěných dle projektu slavného rakouského architekta Johanna Bernarda Fischera von Erlach. Cílem semináře byla zejména diskuse mezi odborníky řešícími různé aspekty naplňování Úmluvy, s nimiž mají své zkušenosti v podmínkách různých evropských zemí.

V úvodním bloku vystoupili jak zástupci všech zúčastněných projektových partnerů, tak zástupci obce a některých ministerstev. Zazněly myšlenky zdůrazňující některé význam-

né aspekty úmluvy, například to, že zahrnuje veškeré krajiny, tedy nejen přírodně a kulturně cenné, ale i běžné a poškozené, dále zásadní podíl rozhodování místních obyvatel na podobě a tedy i využívání krajiny, v níž žijí, a povinná spolupráce a výměna informací a zkušeností na národní (tedy i mezirezortní) i mezinárodní úrovni. Spolupráce a výměna informací jsou nezbytné stále více, neboť krajina již dávno není jen místem produkce potravin a dřevní hmoty, i když tyto základní funkce rozhodně nemohou být zanedbávány. Dnes využívá stále více osob krajinu pro různé volnočasové aktivity, jež kladou nároky na její udržitelnost a její další kvality včetně té estetické.

Blok 1 Krajinné plánování a management území

Pavlaína Mišíková (MŽP SR): Od počátečního entuziazmu k reálným změnám

Iniciativy vedoucí ke zrodu Úmluvy vedly jak z Velké Británie, tak i ze severu a jihu Evropy. Svůj podíl na nich mělo i Československo, kde v závěrečích dobříšské konference roku 1992 vyšel návrh na úmluvu o venkovské krajině podporovaný Mezinárodním svazem ochrany přírody (IUCN). Úmluva pak slavnostně spatřila světlo světa 19. července 2000 ve Florencii pod patronátem Rady Evropy a od té doby ji podepsalo celkem 38 členských států této organizace. V jednotlivých státech pak probíhá implementace specifickými způsoby zahájenými obvykle národním seminářem. Od roku 2004 se také v různých evropských zemích konají workshopy za účelem prohloubení znalostí a výměny zkušeností o přístupu jednotlivých zemí k různým aspektům Úmluvy. Od roku 2009 se také za příkladný management vybraných krajinných celků uděluje Cena Rady Evropy za krajinu vybírající z vítězů obdobných národních soutěží. Postupně se zavádí informační systém umožňující

sledovat postup implementace úmluvy v jednotlivých zemích, zejména národní krajině politiky, výzkum a probíhající realizované projekty.

Pere Sala (koordinátor Krajinné observatoře Katalánska): Nová strategie pro krajinu Katalánska. Vybrané zkušenosti

Krajinná observatoř Katalánska, zajímavá organizace sledující a koordinující vědecko-výzkumné, legislativní i nevládní aktivity v ochraně a tvorbě krajiny, byla založena roku 2005. Podnítila vznik krajinných katalogů, které definují mj. cílové charakteristiky krajiny pro 135 vymezených krajinných celků Katalánska na základě rozsáhlého průzkumu mezi obyvateli, který mimo jiné zvýšil jejich zájem o krajinu. Dále vznikla nová krajinná strategie Catpaistage 2020 podchycující a rozvíjející další iniciativy v krajině na lokální, regionální i přeshraniční úrovni. Observatoř provozuje speciální stránky lokálních projektů, databázi tradičních kamenných obydlí a přístřešků. Zabývá se také umístěním větrných elektráren, historickým vývojem krajiny apod.

Alois Wilfing (OIKOS, Ústav aplikované ekologie a základního výzkumu, Rakousko): Krajinný management vyžaduje spolupráci – příklady z Rakouska

Přestože Rakousko není partnerem Úmluvy, prezentuje řadu příkladných managementů krajiny. Jde o dobrou spolupráci a vzájemnou správu štyrských přírodních parků a ubytovacích kapacit. Dále je to iniciativa Agri-cola, dialog mezi farmáři v alpské oblasti o udržitelné správě krajiny. Aktivita Young Gardening pomáhá udržovat a rozšiřovat tradiční venkovské zahrady. Plány managementu farem pomáhají koordinovat dobrou spolupráci zemědělců s orgány ochrany přírody co do udržení vysoké ekologické stability krajiny.

Pohled z lednického minaretu

Pascual Riesco (Centrum pro krajinu a území, Univerzita Sevilla): Rozdílné nakládání s Úmluvou v decentralizovaném státě. Návrhy pro reálné naplňování

Ve španělské ústavě z roku 1978 není o krajině ani zmínka. Veškerá péče o životní prostředí leží na regionech, jejichž přístup ke krajině je značně nerovnoměrný. Na národní úrovni vznikl jen kvalitní krajinový atlas. Španělsko se potýká s živelnou a unifikovanou rezidenční i rekreační výstavbou, nekoordinovaným růstem dopravních sítí, intenzivním zemědělstvím a vyloučením pěších z lesních krajin. Zejména v Katalánsku, Baskicku, Andalusii, Galicii, Navaře a na Mallorce vznikly podnětné krajinné katalogy i další dokumenty stimuluující občany k účasti na tvorbě krajiny. Meziregionální spolupráce je zatím poměrně slabá. Začíná vznikat celostátní zelená infrastruktura (obdobá našeho ÚSES), doporučuje se profitovat z měkké turistiky a účinněji spolupracovat na tvorbě a propojení regionálních krajinových politik.

Josef Fanta (Jihočeská univerzita, České Budějovice): Strategie a vize krajiny 21. století

Nestor české krajinovědy soudí, že krajina je významnou součástí veřej-

ného zájmu. Kolektivizační procesy druhé poloviny 20. století významně ovlivnily tvář jinak maloplošné mozaikovitě krajiny Čech a Moravy. Stále však přetrvává utilitární využití krajiny s nedostatečným respektem k její kulturní, ekologické či socioekonomické hodnotě. Chybí ucelená vize, která by v jednotlivých krajinových celcích ČR určovala zásady pro hospodaření, výstavbu a další využití. Důsledné naplňování Úmluvy může být východiskem. Ve věci krajiny je třeba usilovat o konsenzus, nikoli o kompromisy, které neposlouží nikomu.

Karel Maier (České vysoké učení technické): Aplikace Evropské úmluvy o krajině v českém územním plánování. Zásady územního rozvoje

Vymezení oblastí se shodným krajinovým typem a jejich cílových charakteristik krajiny je nyní dle stavebního zákona součástí zásad územního rozvoje jednotlivých krajů. Jde zejména o vymezení přípustných a nepřípustných činností v rámci jednotlivých krajinových typů/celků na základě konsenzu s obyvateli. Autor představil praktickou aplikaci tohoto vymezení v Zásadách územního rozvoje Karlovarského kraje zpracovanou jako projekt ve spolupráci s Fakultou životního prostředí České zemědělské univerzity. Typy krajin zde byly vymezeny

za pomoci geomorfologických jednotek, hranic bioregionů, hranic různých typů osídlení a využití území, případně dalších pomocných kritérií. Z hlediska žádoucích změn byly krajinné typy hodnoceny jako (a) stabilizované, (b) nevyvážené – vykazující problémy jednoho z pilířů udržitelného rozvoje nebo ohrožení některou stávající či plánovanou aktivitou, (c) určené pro rozvoj – krajina není reálně ohrožena, ale budoucí udržitelný rozvoj je nejistý (d) určené k zásadní transformaci – území je významně destruováno či zásadně ohroženo stávajícím využitím. Takto vymezené zásady jsou pro navazující nižší stupně územního plánování závazné. Profesor Maier konstatoval že problémy české krajiny nevyřeší další předpis.

Bas Pedroli, Rob Schröder (Alterra Wageningen): Místní krajinné plánování na urbanizovaném venkově – příklad ze zeleného srdce Nizozemí

Midden Delfland je obec ve vysoce hodnotném území, kde na 6 500 ha žije cca 10 tisíc obyvatel a v okolních velkých městech pobývá cca 2 miliony lidí. Území je intenzivně využito hospodářsky, ale i rekreačně – až 1,5 mil. návštěvníků za rok. Obec byla vybrána v rámci pilotního programu širšího zapojení občanů do tvorby místního krajinného plánu v podobě konkrétních opatření na pracovních mapách. Plánovacího procesu se účastnili i zástupci soukromých, v území zainteresovaných subjektů formou různých terénních kaváren apod. Diskutovaly se takové detaily jako zachování zemědělského charakteru krajiny, její otevřenost – průhledy, vedení kanálů, lokalizace a podoba poldrů, zachování historických a přírodních hodnot území apod. Výsledkem bylo stanovení konkrétních podmínek pro využití dílčích území, které v konečném důsledku povede k všeobecnému přijetí místní územní strategie s výhledem do roku 2025.

Blok 2 Vzdělávání a Evropská úmluva o krajině

Maguelone Déjeant-Pons (Rada Evropy, tajemník Řídící komise pro kulturní dědictví a krajinu)

Ve svém projevu přednášející představila Radu Evropy a rekapitulovala důvody pro vznik Úmluvy, tedy zejména to, že krajina hraje významnou roli v kvalitě života lidí a je součástí evropského přírodního a kulturního dědictví. Poté se vracela a komentovala známé pojmy a ustanovení Úmluvy. Zopakovala rovněž stručně místa konání a náplň každoročních mezinárodních workshopů zabývajících se různými detaily Úmluvy. Představila i kandidáty a vítěze Cen Rady Evropy za krajinu, která se uděluje od roku 2009. Česká republika se vždy zúčastnila s umístěním na předních pozicích.

Mauro Agnoletti (Laboratoř pro krajinu a kulturní dědictví, Ústav pro management zemědělských, potravinářských a lesních systémů Univerzita ve Florencii): *Vzdělávání a Evropská úmluva o krajině – přístupy a příklady z Itálie zaměřené na venkovskou krajinu*

Implementace Úmluvy v Itálii šla po několika liniích. V roce 2004 prosadilo Ministerstvo kultury některé její zásady do zákona o ochraně kulturního dědictví. Další linie představovaly Ministerstvo životního prostředí, jež různými režimy chrání 20 procent území Itálie a Ministerstvo zemědělství, výživy a lesnictví, jemuž šlo o ochranu venkovské krajiny shodně se zásadami Ministerstva kultury týkajícími se výzkumu a osvěty co do zachovaných historických krajin a jež pak roku 2012 v rámci Politiky venkovské krajiny sestavilo Katalog historických krajin a založilo Národní observatoř venkovských krajin, která koordinuje všechny aktivity zahrnující implementaci Úmluvy. Na tvorbě katalogu se podílelo 14 italských univerzit a dvě mezinárodní instituce. K ochraně bylo vymezeno 140 území z období mezi 8. stol. př. Kr. a 20. stoletím. Šlo o archeologické areály, okolí významných sta-

vebních památek, tedy krajiny esteticky významné. Tyto historické krajiny jsou více než industrializací a urbanizací ohroženy pustnutím a zalesňováním. Podíl lesa v Itálii se od roku 1920 zvýšil z 10 na 30 procent v roce 2007. Enormně se také zvýšily počty volně žijících zvířat. Tyto areály s navrženými strategiemi jejich ochrany a rozvoje byly prezentovány na výstavách ve 22 italských městech, jakož i ve 25 zemích světa a dostaly se rovněž do náplně výuky některých univerzit. Chybí zatím odborníci syntetizující rozvoj venkova, plánování i ekologické a kulturní aspekty venkovského území.

Rita Occhiuto, Catherine Szanto, (Laboratoř pro město, území a krajinu, Fakulta architektury, Univerzita Liège)

Protože mnozí lidé ztrácejí kontakt s přírodou a krajinou a zanechávají na tváři země dlouhodobé vrásky způsobené např. erozí půdy, je nutné dostávat hodnoty krajiny a jejich ochranu i aktivní tvorbu do všech úrovní vzdělávání. Na příkladu krajiny údolí Meuse v okolí Liège byl monitorován vývoj vztahu člověka s řekou, který byl zpevněním břehů a zúžením koryta narušen. Vznikl katalog míst, kde návštěvník ještě může nalézt fragmenty přírodních prvků – rostlý terén, vodu a vegetaci. Katalog navrhuje opatření k jejich zvětšení a posílení funkčnosti.

Zdeněk Lipský (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy): *Výuka krajinné ekologie a Evropské úmluvy o krajině na českých univerzitách*

Krajinná ekologie je poměrně mladým interdisciplinárním vědním oborem, k němuž různí odborníci přistupují velmi rozdílně. U nás se objevila v 80. letech pod vlivem sovětského geosystémového pojetí. Boom výuky nastal po roce 1989, kdy byla přeložena významná publikace Formana a Godrona – *Krajinná ekologie*, která je více biocentricky orientovaná. Od roku 2000 je do výuky zahrnuta i Úmluva. Vyučuje se v programech biologických, geografických, environmentálních, krajinném inženýrství, krajinné architektuře, urba-

nismu, agroekologii i lesnictví na různých fakultách. Nikde se nestuduje jako samostatný obor, někde v rámci postgraduálních studií. První publikace v našem prostředí sepsali Alois Zlatník (1975) a Emil Hadač (1982), nyní jich existuje více, zejména v elektronické formě. Na PřF UK Praha se vyučuje několik předmětů s tematikou krajinné ekologie. K tematice Úmluvy mají nejbližší *Krajinná typologie a hodnocení krajinného rázu*, *Metody plánování krajiny a péče o krajinu* a *Metody účasti veřejnosti a participativního plánování*.

Alena Salašová, Markéta Flekalová (Ústav plánování krajiny, Zahradnická fakulta, Mendelova univerzita): *Studentský workshop – interaktivní cesta k výuce*

Cílem společného třítydenního terénního workshopu studentů krajinářské architektury a geografie a jejich vyučujících je sdílení různých pohledů na hodnocení a tvorbu kulturní krajiny, vzájemnou komunikaci, týmovou práci, naslouchání a spolupráci s místní veřejností. Modelovými objekty se stalo okolí západočeského kláštera Štěkeň, krajinářský park Veltrusy a vesnice Čížov v národním parku Podyjí. Workshop sestával z týdne přednášek a diskuse s odborníky v Lednici a dvou týdnů terénních průzkumů a tvorby. Výsledky byly projednány s místními uživateli i správními orgány obcí, společně prezentovány před odborníky a následně veřejně vystaveny.

Bořivoj Šarapatka (Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci): *Implementace Evropské úmluvy krajinné do vzdělávání studentů v ekologických a environmentálních vědách*

Ratifikace Úmluvy zavazuje signatářské země mimo jiné k výzkumné a osvětové činnosti v otázkách krajiny a šíření Úmluvy mezi odbornou a laickou veřejností. Na Univerzitě Palackého byl pětiletý obor ekologie otevřen roku 1990 (tehdy s názvem *Ochrana a tvorba životního prostředí*, později doplněný o obor *Ochrana*

Janův Hrad

a plánování krajiny). V těchto programech lze pak pokračovat v doktorském studiu. V krajině jsou řešeny zejména problémy s ochranou proti vodní erozi a celkové změny ve struktuře pozemků a využívání území, například vývoj hustoty rybníků nebo ovocných stromů ve vybraných regionech. Cílem pracoviště je rozšíření a prohloubení další pedagogické i studentské spolupráce s univerzitami podobného zaměření.

Mária Kozová, Anna Majchrowska, Eva Pauditšová (Komenského univerzita Bratislava, Univerzita Łódź): Výuka krajinné ekologie a Evropské úmluvy o krajině na slovenských a polských univerzitách

Protože krajinná ekologie je základní vědou potřebnou k implementaci Úmluvy, byl dotazníkovou metodou proveden podrobný průzkum její výuky na univerzitách střední a východní Evropy. Výsledky byly představeny na sympoziu Asociace krajinné ekologie (IALE) v britském Manchesteru. Dotazník zjišťoval, jaké další předměty rozšiřují teoretické znalosti krajinné ekologie, jaké další kurzy vztahující se k problematice Úmluvy si mohou studenti zapsat a jaké změny či novinky v tomto vzdělávání jsou chystány. Polsko má dlouhou tradici komplexního geografického výzku-

mu, krajinná ekologie je zde orientována více geobioekologicky a je vyučována od počátku 90. let. Nejvyšší úroveň má toto studium na univerzitách ve Varšavě, Lublinu, Toruni a Białystoku. Na Slovensku se jedná především o bratislavskou a zvolenskou univerzitu. Vyučuje se zejména zpracovaná metodika krajinného hodnocení LANDEP a oproti polským školám se lze setkat s teorií územních systémů ekologické stability a estetickým hodnocením krajiny. Jinak je struktura vyučovaných předmětů velmi podobná. Podobné jsou i nástroje ochrany, plánování a údržby krajiny. V Polsku je implementace Úmluvy na institucionální úrovni více podporována. V obou zemích je třeba posílit interdisciplinární přístup a nadresortní krajinný management.

Blok 3 Participace a Evropská úmluva o krajině

Anna Laura Palazzo, Antonio Pugliano (Fakulta architektury, Univerzita Roma Tre): Kontinuita versus inovace. Prosazování Úmluvy na území Říma

I celosvětově jedinečné historické dědictví města Říma je dle článku Úmluvy nutno z hlediska jeho budoucí správy diskutovat s veřejností. Jak naložit

s objemnými stavbami historického dědictví, aby nebyly chápány jako trpěná překážka ve veřejném prostoru, pokud zcela ztratily původní funkci, ale naopak, aby přinesly novou hodnotu do současného každodenního života? Římská fakulta architektury nabízí pár příkladů na revitalizaci městského stavebního dědictví na základě testování a následného ověření. Prezentován byl příklad částečné rekonstrukce a tematické stezky antickými lázněmi v Ostii.

Martin Weber, Markéta Šantrůčková (Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví): Workshopy s veřejností jako cesta k vytváření cílových charakteristik krajiny na místní úrovni

Pracovníci VÚKOZ prezentovali zatím asi nekomplexnější a nejpropracovanější implementační studii Úmluvy v ČR (2006–2011) intenzivně zemědělsky využívaného a současně historicky komponovaného území Novodvorská – Žehušicko ve středních Čechách (113 km²). Tvorba návrhu byla založena na důsledném projednání každé etapy s odbornou a laickou veřejností, jakož i s nositeli veřejných i soukromých zájmů v území. Zvláštní besedy byly organizovány i s žáky škol. Výsledkem první etapy byla široce zaměřená SWOT analýza. Na ní pak navazovala tvorba čtyř alternativních scénářů využití území. Z preferovaných scénářů (interaktivního a segregativního) byly pak vydefinovány cílové charakteristiky krajiny řešeného území pro budoucích 30 let.

Peter Jančura (Fakulta ekologie a environmentalistiky, Technická univerzita Zvolen), Iveta Bohálová a Marina Slámová (Slovenská agentura životního prostředí): Význam Úmluvy pro identifikaci krajinných hodnot a aktivizaci obyvatel a vlastníků

Popisovány jsou zkušenosti identifikace krajinných hodnot a funkcí dle názorů a poznatků místních obyvatel, lokálních samospráv i nevládních organizací. Pracovalo se na worksho-

pech „Šance pro neznámé krajiny“ v turisticky odlehlých koutech Slovenska. V horských obcích Lubietová, Hronec a Čierny Balog byly obnoveny historické struktury hornictví, hutnictví a lesní železnice, čímž došlo ke zvýraznění významných krajinných hodnot a celkovému zpestření a zlepšení kvality krajiny.

Renata Vondráková (Podblanickem, o. s.): Být a žít na venkově

Autorka narozená v pražském paneláku se ve 14 letech s rodiči odstěhovala do malé obce Slověnice ve středních Čechách a přes původní snahu o návrat do Prahy zde vydržela již přes 20 let. Podílí se zde na aktivitách spolku Podblanickem, jehož cílem je zlepšení kvality místního života, posílení kladného stavu k němu a jeho zviditelnění. Některé úspěšné projekty uplynulých deseti let byly prezentovány. Od roku 2003 probíhá každoročně tvůrčí workshop „Studenti pro krajinu“. V letech 2006–2010 byla autorka starostkou obce, kde se jí kromě realizace územního plánu podařilo vysadit několik cestních stromořadí, zrekultivovat místní černou skládku a zrealizovat dětské hřiště. Poté se stala předsedkyní Místní akční skupiny Blaník. Úspěšně prosadila Montessori systém do místní mateřské a základní školy. Od roku 2012 je díky své farmářské profesi sekretářkou pro zahraničí Asociace soukromého zemědělství, kde má mj. na starosti program obnovy venkova. Cílem asociace je zlepšení postavení rodinných farem a stavu krajiny jako takové. Svě představy a vize autorka dále konkretizovala v diskusi.

Martin Stránský (CENELC-CZ, o. p. s.): Evropská úmluva o krajině – cesta k návratu lidské identity

Filozoficky pojatý příspěvek vycházel z počáteční věty Janova evangelia „Na počátku bylo slovo...“ znamenající řád (rozum), který vymezil krajinu jakožto základní ztotožnění se s místem našeho bytí postaveného historicky na křesťanské kultuře. Na dalších citátech dokládá autor nedílnou spjatost člověka se zemí a jeho zodpovědnost za její osud a za stanovení hranic udržitelnosti rozvoje. Zdůrazňuje významné postavení stálých hodnot (víra a církev) a následně dospívá opět ke krajině jako výslednici působení přírodních i lidských sil. Vznáší tedy základní požadavek Úmluvy na právní uznání významu krajiny v Ústavě a celém právním řádu ČR. Komunismus i kapitalismus využívají krajinu pro okamžitý profit. Jen rovnováha mezi svobodou a odpovědností a vzdělané obyvatelstvo v právním státě může udržet krajinu harmonickou.

Claudia Cassatella (Ústav regionálních a urbánních studií a plánování, Polytechnika Torino): Účast veřejnosti při plánování krajiny: Zkušenosti krajinné observatoře AMI (Itálie) v sub-regionálním měřítku

Většina projektů zaměřená na zjištění vztahu veřejnosti ke krajině se zabývá krajinnými hodnotami, spíše než cíli a vývojovými scénáři. V Itálii jsou pro tento účel na mnoha místech vytvořeny krajinné observatoře charakteru nevládních organizací zaměřených na spolupráci vědců a zástupců veřejné

správy s veřejností na regionální úrovni. Na příkladu krajinného celku morénové vrchoviny Ivrea (51 obcí, 91 tisíc obyvatel, 480 km²) v Piemontu představila Polytechnika v Turíně s krajinou observatoří AMI a místní nevládní organizací proces účasti veřejnosti při tvorbě plánu krajiny na subregionální úrovni. Jde o bývalý průmyslový region postižený krizí a vyklidňováním, do kterého se začínají vracet k dříve opuštěné půdě mladí farmáři. V pracovní skupině byli zástupci místních farmářů, zaměstnanců v cestovním ruchu, lokální a regionální veřejné správě, zástupci environmentálních, kulturních a sportovních občanských sdružení, ale i rekreativů. Ti všichni postupně vymezili cílové charakteristiky krajiny, přístupy a cíle pro variantní krajinné scénáře zaměřené na různé funkce (ochrana přírody, místní ekonomika, udržitelné zemědělství a turismus) a přes rozdílné priority tak vytvářeli regionální plán krajiny.

Závěr

Součástí semináře byly také křest odborné dvoujazyčné česko-anglické publikace zabývající se problematikou krajiny a Evropské úmluvy o krajině, která vznikla jako jeden z výstupů projektu a výstava studentských prací ze zmíněného interaktivního tříhodinového workshopu.

Seminář umožnil atraktivní a různorodé sdílení zkušeností a praktických příkladů v rámci implementace Evropské úmluvy o krajině na různých úrovních a posílil tak další aktivity zaměřené na zvyšování pozornosti a zlepšování i celkového stavu naší krajiny.

*Ing. Igor Kyselka
Ústav územního rozvoje*